

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispytatio LIX. De actibus notionalibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO LIX.

De actibus notionalibus.

SUPRA, Disputatione 50. Sect. 2. 3. & 4. ostendi, dari in Deo veram & realem potentiam generandi & spirandi, non quidem respectu generationis & spirationis activæ, sed respectu terminorum productorum, Filii scilicet, & Spiritus Sancti, & ad processiones passivas. Nunc ergo, ut hæc potentia melius cognoscatur, ejusque natura clarius nobis innotescat, de illius operationibus hic agendum, actuumque notionalium numerus, & proprietates investiganda.

Datur in Deo vera potentia generandi, & spirandi.

SECTIO PRIMA.

De numero, & qualitate actuum notionalium: ubi an sint de aliquo.

I. Quid sint actus notionales.

Actus notionales sunt productiones in divinis Personis repertæ; dicuntur verò notionales, quòd non omnibus Personis communes, sed quibusdam proprii sint ac peculiæres, sicque per eos noscuntur Personæ, & distinguuntur. De his multa superius, decursu harum de Trinitate disputationum dicta sunt, ut Disp. 50. 51. sect. 3. Disp. 52. & alibi: quædam tamen hic necessariò adjicienda.

II. Dari in Deo actus notionales, fide certum est.

Dari itaque in Deo hujusmodi actus notionales cum S. Thoma hic q. 41. art. 1. docent Theologi omnes, estque fide certum: sunt autem generatio activæ & passivæ, & spiratio activæ & passivæ. Ex his prima soli Patri convenit, secunda Filio, tertia Patri simul & Filio, quarta denique Spiritui Sancto. Singulis verò binariis horum actuum notionalium, ut latè probat S. Thomas q. illa 41. art. 6. unus tantum terminus, seu Persona producta assignatur, generationi quippe activæ & passivæ Filii, seu Verbum Patris respondet, spirationi autem activæ & passivæ respondet Spiritus Sanctus.

III. Verum actus notionales sint de aliquo.

Circa actus hosce notionales quæres primò, utrum sint de aliquo? Quæstio autem procedit de actibus notionalibus passivis. Respondetur affirmativè: ita S. Thomas hic, q. 41. art. 3. & cum eo Theologi omnes. Ratio est: Filius quippe est de substantiâ Patris, & Spiritus Sanctus de substantiâ seu essentiâ utriusque. Sic in Concilio Toletano II. in Confessione fidei habetur: *Filium de substantiâ Patris consitemur*: & in Concilio Niceno de eodem dicitur *Deum de Deo, lumen de lumine*. Hinc multi ex Sanctis Patribus illud Psalmi 109. v. 4. *Ex utero ante luciferum genui te*, interpretantur, ut idem sit *ex utero*, ac de Patris substantiâ. Qua de causâ Nicæna Synodus in fine Symboli damnat eos, qui Filium dicebant *ex non substantibus factum, aut ex aliâ substantiâ vel substantiâ*. Quod etiam de Spiritu Sancto expressè multi ex Sanctis Patribus affirmant.

IV. Quid sit esse de aliquo.

Quæres secundò: quid sit esse de aliquo? Requiritur imprimis ad hoc ut res sit de aliquo, ut actio in illam ab eo procedat, de quo esse dicitur. Hoc

tamen non sufficit, actio enim à Deo in creaturas procedit, quæ nihilominus non dicuntur, esse de Deo. Ulterius ergo requiritur, ut aliquid substantiæ illius, de quo res esse dicitur in eâ remaneat; quâ de causâ Filii in creatis dicitur de substantiâ Patris, quia aliquid substantiæ paternæ per generationem accipit. Cùm ergo, ut numero præcedente dictum est, Filius æternus totam Patris essentiam, seu naturam per generationem passivam accipiat, ut Spiritus Sanctus similiter totam Patris & Filii essentiam per spirationem passivam, constat tam actus hosce notionales, quàm terminos esse de aliquo.

Ad his ut quid sit de aliquo, deo requiratur.

Et hæc est differentia inter particulam *de* & *ex*; de enim principium intrinsecum & consubstantialiale plerumque significat; ex principium activum extrinsecum. Interdum tamen de pro principio activo extrinsecò usurpatur, ex pro intrinsecò: sic Matth. 1. v. 20. dicitur: *Quod enim in eâ natum est, de Spiritu Sancto est*. In Symbolo etiam Niceno de Filio dicitur, *Et ex Patre natum ante omnia secula*. Quare licet communis harum vocum usus sit ille, quem diximus, hæc tamen regula non est ita universalis, quin particularem patiatur exceptionem.

V. Differentia inter particulam *de* & *ex*.

Hinc constat Filium & Spiritum Sanctum non creari, cùm non ex nihilo; sed de substantiâ, ille Patris, hic Patris simul & Filii procedat, eandemque omnes habeant naturam & essentiam.

VI. Filius & Spiritus Sanctus non creantur.

Quæres tertio: Utrum divina Essentia respectu Filii & Spiritus Sancti habeat se instar materiæ, an verò instar formæ? Respondetur, si loquamur realiter, & à parte rei, certum est divinam essentiam nec esse materiam, nec formam, cùm non sit quid realiter incompletum, sed cum Relationibus, seu Personalitatibus identificata. Ratione tamen nostrâ quandam, seclusis imperfectionibus, habet cum materiâ in quibusdam analogiam; sicut enim dum homo, aut aliud compositum producit, materia in eo manet, ita essentia, de qua producitur Filius ex, gratia manet in Filio. Deinde quemadmodum materia est indifferens ad varias formas, & per hanc formam determinatur ad hoc compositum, per aliam ad illud, ita natura seu essentia divina per unam Relationem determinatur ad hanc Personam constituendam, per aliam ad illam. Quandam etiam habet analogiam cum formâ; sicut namque forma est à quo procedunt proprietates & passionis, ita Essentia in Deo est radix attributorum & Personalitatum increatarum, sicut forma radix personalitatis creatæ.

VII. Sicut divina Essentia nullo modo instar materiæ, aut formæ.

Quoniam habet cum materiâ analogiam, quoniam cum formâ.

Quæres

VIII. Quis sit terminus formalis actuum notionalium, Essentia, an Relatio? Respondetur terminum formalem communicatum esse Essentiam, terminum verò formalem productum esse Relationem: ex his autem præcipua est Essentia, utpote tam Relationum, quàm Attributorum radix & fundamentum, ut dictum est numero præcedente.

SECTIO SECUNDA.

Utrum actus notionales sint voluntarii.

I. PARS affirmativa suaderi videtur; Concilium enim Sardicense anathematis damnavit asserentes, Quod neque Consilio, neque voluntate Pater genuerit Filium. Patrem etiam voluntariè genuisse Filium S. Hilarius, S. Clemens Romanus, & alii affirmant. Hoc autem de spiritu Sancto, multo certius videtur, utpote qui per voluntatem & amorem à Patre & Filio procedit.

II. In contrarium verò facit Concilium Toletanum II. in Confessione enim fidei sic habet: Deus Pater Filium nec voluntate, nec necessitate genuisse credendus est &c. Quod etiam docet S. Cyrillus Alexandrinus lib. I. Theauri, cap. octavo.

III. Hac Conciliorum & Patrum dicta conciliari haud difficulter possunt, si dicamus, quando Concilia asserunt processionem hæc non esse voluntarias, solum voluisse non esse liberas, ut fingebant Ariani, qui ut Filium Dei probarent esse creaturam, dixerunt eum liberè esse productum. Idem est de Spiritu Sancto, cujus productio nequit ullo modo esse libera, magis quàm productio Filii. Ratio autem utriusque est, Filius enim & Spiritus Sanctus sunt verus Deus, ac proinde necessariò & essentialiter existunt, nec possunt non esse, & produci.

IV. Quando ergo Henricus in summà, art. 6. q. 1. & Scotus in I. dist. 10. q. unicà, processionem Spiritus Sancti dicunt esse liberam, per liberum non intelligunt indifferens ad existendum & non existendum, sed tantum liberum à coactione: quo etiam sensu sumendum est testimonium illud Concilii Toletani, num. 2. citatum, dum dicit Patrem æternum nec voluntate, nec necessitate genuisse Filium, vult enim nec liberè eum genuisse nec coactè. Eodem modo intelligendus est S. Ambrosius lib. 4. de fide ad Gratianum, cap. 4. dum generationem Verbi liberam appellat.

Difficultas peculiaris est circa generationem Filii, quomodo possit esse voluntaria; certum enim est non procedere à voluntate ut à principio à quo: hoc enim modo Filius, ut postea dicemus, non procedit à voluntate, sed à solo intellectu. Neque etiam ideo est voluntaria, quia provenit à voluntate quasi inclinante & determinante intellectum ad Verbi generationem, nil enim opus inclinatione hujuscemodi, seu determinatione, cum ex infinità propensione ac pondere, & omnino necessariò Filius producat. Et hoc etiam modo intelligendum est dictum illud Concilii Toletani asserentis Filium non fuisse genitum voluntate, quia voluntas non prævenit Sapientiam: & S. Ambrosius numero præcedente relatus, dum dicit Generationem non esse posteriorem voluntate Dei.

Mihi ergo probabilis videtur cum P. Suarez hic, lib. 6. de Trin. cap. 4. & aliis, Generationem Filii esse voluntariam, voluntate non antecedente, sed consequente; ratione scilicet complacentiæ, quam Pater habet de hac generatione & Filio existentibus. Ratio est, nihil enim voluntum, est quin præcognitum; voluntas siquidem in nihil ferri potest, quod ei ab intellectu non repræsentatur; cum ergo hæc complacentia sit de generatione, supponit generationem cognitam, ergo eam supponit positam; Pater quippe cognoscendo, seu intelligendo generat.

Dices: Pater pro illo priori, quo generat, cognoscit hanc complacentiam, & ex illà cognitã generat Filium, ergo illa est pro priori ad generationem. Negatur tamen consequentia; aliud enim est complacentiam illam, pro, seu in illo priori videri existentem, aliud videri existentem pro priori: primo modo, non secundo Pater videt eam complacentiam, loquendo ratione nostrã, & prout eam concipimus ad modum rerum creaturum, in quibus volitio semper sequitur intellectiõnem; & Pater hac ratione eam videndo, communicat etiam illam Filio, utpote cui, ut supra vidimus, omnia dat, præter esse Patrem. Sed hac de re plura dicentur infra, dum de Personis in particulari.

Circa actum notionalẽ, quo producit Spiritus Sanctus, minor est difficultas quomodo sit voluntarius; voluntas enim in Patre & Filio est illius principium, utpote à quibus, tanquam amor eorum mutuus, & reciprocus procedit: de quo plura postea, dum de Spiritu Sancto, ejusque productione peculiariter agetur.

V. Generatio Filii non est à voluntate ut principio à quo.

VI. Complacentia, per quã generatio Verbi dicitur voluntaria, est consequens generationem.

VII. Complacentia hæc pro illo priorico gnoscitur, sed non ut existens pro priori.

VIII. Quomodo Spiritus Sancti processio sit voluntaria.

